

Områdeplaner for fagområdene i Norsk kulturfond 2017

Innhold

Forskning og utvikling	2
Tverrfaglige tiltak	3
Rom for kunst – kunstarenaer og kulturbygg	5
Visuell kunst	7
Musikk	10
Scenekunst	13
Litteratur og periodiske publikasjoner	17
Kulturvern	20

Forskning og utvikling

Beskrivelse av feltet

Kunst- og kulturlivet spiller en viktig rolle i samfunnslivet og tillegges stor betydning for oppnåelsen av sentrale politiske mål om deltagelse, kritisk refleksjon og andre forutsetninger for et åpent og inkluderende demokratisk samfunn. Kunst- og kulturlivet er i stadig utvikling knyttet til endringer på andre samfunnsområder og til nye vilkår for produksjon, formidling og bevaring av kunst- og kulturuttrykk. Kunst- og kulturlivets bruk av ulike digitale teknologier, nye kommunikasjonsformer og medier er med på å påvirke det som skapes og formidlingen av det. Endrede økonomiske, politiske og sosiale forhold gir nye betingelser – og nye muligheter – til aktørene innenfor feltet.

Det er behov for kunnskaper om ulike sider av utviklingen innenfor kunstfeltene og på kultursektoren for øvrig. Flere utredninger og rapporter i de siste årene har identifisert behov for mer kulturpolitisk forskning og mer kunnskap om utviklingen innenfor kunst- og kulturlivet, jf. Grundutvalgets utredning *En kunnskapsbasert kulturpolitikk* (2011), *Kulturutredningen 2014* og *Kunstens autonomi og kunstens økonomi* (2015). Det pekes på et behov for mer overgripende analyser av kulturpolitiske mål, virkemidler og tiltak, samt av hvilken effekt de har. Det etterspørres mer kunnskap om nye kunstuttrykk, om produksjons- og formidlingsformer, om skjønnsutøvelse og kvalitetsforståelser, om kulturinstitusjonenes samfunnsrolle og om ulike økonomiske/næringsmessige aspekter.

Kulturrådets ansvar og rolle på området

I rådets strategi legges det til grunn at Kulturrådet skal være et kjernemiljø for kultursektorforskning og formidling av denne forskningen. Kulturrådet skal til enhver tid fremskaffe relevant kunnskap om tendenser i feltet og skal gjennom datainnsamling, utvikling av statistikk, evalueringer, utredninger, forskning og aktiv formidling bidra til å styrke kunnskapsgrunnlaget for kulturlivet, kulturpolitikken og utviklingen av Kulturfondets støtteordninger.

FoU-virksomheten er rettet inn mot de feltene som dekkes av tilskudd fra Kulturfondet, mot Kulturrådets øvrige virksomhetsområder og mot kunst- og kulturlivet i bred forstand. Virksomheten skal være relevant og nyttig for aktører på feltet, for Kulturrådet og den øvrige forvaltningen og for det politiske nivået. Den skal bygge på allmennvitenskapelige normer, være av høy faglig kvalitet og åpen for ulike perspektiver og fagtradisjoner.

Kulturrådet er rådgiver og samarbeidspartner for Kulturdepartementet i FoU-spørsmål. Kulturrådets posisjon som et armlengdes avstand-organ fra departementet og politikken danner et godt utgangspunkt for at FoU-virksomheten kan fylle en viktig rolle innenfor kultursektoren.

Kulturrådet tar initiativ til forskningsprosjekter, utredninger og produksjon av statistikk. Kulturrådet er også bestiller av evalueringer av forsøksprosjekter og utviklingstiltak i Kulturfondet. Evalueringene inngår i kunnskapsgrunnlaget for utviklingen av tilskuddsordningene og er nyttige for aktører i kunst- og kulturlivet. Flere evalueringer og utredninger vil bli utviklet, utført og publisert/formidlet i 2017. Kulturrådet er oppdragsgiver for utarbeidelsen av bransjestatistikk. Statistikken gir oversikt over sammensetning, størrelse og utviklingen av omsetningen innenfor de ulike kunstområdene. I 2017 vil scenekunst bli inkludert i statistikken, som også omfatter musikk, litteratur og visuell kunst.

Hovedsatsinger

- Forskningssatsingen «Kunst, kultur og kvalitet» (2014–2017). Det er igangsatt ca. 15 forskningsprosjekter hvor resultatene vil bli publisert høsten 2017 i forbindelse med en større avslutningskonferanse. Flere publikasjoner er under utarbeidelse.
- Forskningssatsingen «Barn og unge, kunst og kultur». Utlysning av midler sommeren 2017. Planlagt prosjektstart i løpet av vinteren 2017/2018.
- Forskningssatsing «Kunst, kultur og digitalisering». Forskningssatsingen skal belyse hvordan teknologiutvikling og digital mediekultur setter spor etter seg i de kunstneriske uttrykkene. Den skal undersøke hvordan publikums møter med og opplevelse av kunsten er i forandring, og den skal bidra til forståelsen av ulike kulturelle og samfunnsmessige aspekter ved digitaliseringen. Prosjektets innretning vil bli avklart nærmere i forbindelse med utlysning og tildeling av forskningsmidler. Utlysning av midler vil finne sted i løpet av høsten 2017, prosjektstart vinteren 2017/2018. Forskningssatsingen er støttet av Kulturdepartementet.
- Forprosjekt: Kunnskapsgrunnlag om det frivillige kulturvernfeltet.
- Inkludering av scenekunst i bransjestatistikken (Kunst i tall).

Virkemidler og støtteordninger

Aktiviteten finansieres av FoU-avsetningen og ulike fagavsetninger i Kulturfondet. Noen av prosjektene mottar også tilskudd fra Kulturdepartementet over andre budsjettposter. FoU-prosjektene utføres av eksterne oppdragstagere etter utlysning.

Fagutvalg og søknadsvurdering

Rådet oppnevner fem av FoU-utvalgets seks medlemmer som rekrutteres fra forskermiljøer med relevans for Kulturrådets fagområder. Forskningsrådet oppnevner ett av medlemmene og er også representert ved en observatør. Utvalget gir råd om Kulturrådets forsknings- og evalueringsvirksomhet og gjør tilrådninger og bevilger midler fra FoU-avsetningen i Kulturfondet.

Tverrfaglige tiltak

Beskrivelse av feltet

Alle kunst- og kulturfeltene har i dag skapende kunstnere, utøvere, produksjoner og verk som befinner seg i skjæringspunktene mellom ulike kunstarter og målgrupper. Flere tendenser i samtidskunsten går også i retning av oppløsning og overskridelse av tradisjonelle institusjonaliserte skiller, det være seg sosialt, kulturelt og mellom kunstnere, verk og publikum.

Kulturrådets ansvar og rolle på området

Rådet ser det som formålstjenlig at den enkelte fagavsetning har et helhetlig ansvar for og perspektiv på alle utviklingstendenser i de respektive feltene visuell kunst, scenekunst, musikk, litteratur og kulturvern. Fra 2016 er alle fagutvalg derfor i større grad enn tidligere forpliktet til å ivareta tverrkunstneriske praksiser, sjangeroverskridelser, ikke-institusjonaliserte uttrykk, arenautvikling og alle målgrupper innenfor sine støtteordninger. Enkelte tiltak vil likevel gå på tvers av etablerte

fagområder. Rådet ser det som viktig å ivareta også disse prosjektene, og tilskuddsordningen for tverrfaglige tiltak er et sentralt virkemiddel i denne sammenhengen.

Det norske samfunn står overfor store endringer i tiden fremover, og norsk kulturliv skal spille en rolle i samfunnsmessige endringsprosesser. Tilskuddsordningen for tverrfaglige tiltak har en viktig funksjon i å legge til rette for at kulturlivet kan bidra til fornyelse i disse prosessene.

Hovedsatsinger

- Bidra til strategiske, tidsavgrensede tverrfaglige satsinger som skal sikre nytenkning, utforskning og eksperimentering på tvers av feltene. Forsøksvirksomhet hvor aktører/arenaer/miljøer samarbeider seg i mellom og med det øvrige kunst- og kulturfeltet, både det frie feltet og institusjonene, vil prioriteres.
- Bidra til å sikre en bredde av uttrykk, stemmer, sjangre og kunstneriske praksiser i hele landet, samt bred rekruttering til kunst- og kulturfeltet både på skaper/utøversiden, i arrangør- og formidlingsleddet og til publikum.
- Bidra til å ivareta kunstnerens mulighet til å ytre seg fritt, at den offentlige samtalen om kunst og kultur holder høy kvalitet og at kunstens og kulturens betydning for enkeltmennesket og for samfunnet synliggjøres.
- Legge til rette for at barn og unge over hele landet blir sett og møtt av kunst som er relevant for dem, både som publikum og medaktører i skapende prosesser. For å nå dette målet vil Kulturrådet særlig prioritere flerkunstneriske formidlingsprosjekter rettet mot et ungt publikum, samt styrke tverrfaglige arenaer/miljøer/aktører som arbeider med profesjonell kunst av høy kvalitet for et ungt publikum.

Virkemidler og støtteordninger

Med tilskuddsordningen for *Tverrfaglige tiltak* vil Kulturrådet gi tilskudd til kunst- og kulturelle relaterte tiltak og prosjekter med forankring i eller innretning mot kunst- og kultursektoren og som har høy grad av tverrfaglighet. Tilskuddsordningen skal bidra til kompetansebygging og langsiktig utvikling på kunst- og kulturfeltet, men også til dynamikk, eksperimentering og fornyelse, slik at kunst og kultur av høy kvalitet kan skapes, utøves, formidles og oppleves i hele landet. Ordningen skal være en inngang hvor aktører i kunst- og kulturfeltet selv kan peke på og definere overordnede utfordringer, utviklingstendenser og behov gjennom å søke om tilskudd til forprosjekter, utviklingstiltak, pilotvirksomhet, forsøksprosjekter og kompetansehevede tiltak som kommer flere kunst- eller kulturfelt til gode.

Tverrfaglighet kan anta ulike former og betegne ulike dimensjoner ved et prosjekt. I Kulturrådssammenheng skilles det mellom *tverrfaglig*, *tverrkunstnerisk* og *flerkunstnerisk*:

- *Tverrfaglig* betegner prosjekter som ikke har kunstnerisk produksjon som formål og som har bidragsyttere fra flere ulike kunstfelt, eller innebærer samarbeid på tvers av faggrenser og/eller med disipliner utenfor kunstfeltene. Dette kan være humanistiske, teknologiske, økonomiske fag, eller kulturelle fag som ikke faller innenfor Norsk kulturfonds portefølje.

- *Tverrkunstnerisk* brukes hovedsakelig om produksjon som integrerer ulike kunstarter eller uttrykk fra ulike kunstfelt, både når verket har en enkeltstående opphaver eller det står en gruppe bak.
- *Flerkunstnerisk* brukes i formidlingssammenheng om arrangementer som festivaler, mønstringer, kulturdager, arrangementsrekker og enkeltarrangementer hvor det vises og formidles ulike kunstarter og kunstneriske uttrykk.
- *Driftsstøtte*: Formålet med ordningen er å sikre forutsigbare driftsrammer for virksomheter som har høyt kunst- og kulturfaglig kvalitetsnivå, langsiktige mål og betydning ut over sitt lokale nedslagsfelt.
- *Aspirantordningen*: Ordningen skal sikre en mer mangfoldig rekruttering til kunst- og kulturelle yrker. Profesjonelle kunst- og kulturvirksomheter av skapende, utøvende eller formidlende karakter innen alle kunst- og kulturformer kan søke om aspirantstillinger.

Fagutvalg og søknadsvurdering

Tilskuddsordningen forvaltes av *Faglig utvalg for rom for kunst og tverrfaglige tiltak*. Fagutvalget består av seks medlemmer, og besitter både tverrfaglig og kunstfaglig kompetanse, samt en bred forståelse av kulturoffentlighet, kulturpolitikk, og kunnskap om den nasjonale og regionale kulturelle infrastrukturen. Medlemmene oppnevnes av rådet.

Rom for kunst – kunstarenaer og kulturbygg

Beskrivelse av feltet

Den kunstneriske praksisen innenfor visuell kunst, scenekunst, musikk og litteratur spenner i dag fra utstillinger, konserter og forestillinger i mer tradisjonell forstand, til tverrkunstneriske, stedsspesifikke, relasjonelle og digitale prosjekter. Dette utfordrer skillet mellom produksjon og formidling og mellom kunst og arena. For at kunstproduksjon og -formidling skal kunne finne sted og holde høy kvalitet, må bygg, arenaer og infrastruktur være tilpasset feltenes mangfold og utvikling.

Kunstnere og kulturaktører benytter ofte tradisjonelle bygg og arenaer som er spesialtilpasset kunstvirksomhet. Samtidig finner mange det interessant å ta i bruk andre rom og lokaliteter, for eksempel bygg opprinnelig reist for annen virksomhet, uterom eller arenaer samlokalisert med kulturnæringer eller frivillig kulturliv. Noen arenaer skal drives på lang sikt og er knyttet til faste, fysiske bygg og lokaler, mens andre har en mer mobil og/eller midlertidig karakter.

Kulturfeltets arenaer bidrar ofte til steds- og næringsutvikling, og forskjeller i geografi og bosettingsmønster samt stadige endringer i befolkningens sammensetning skaper ulike behov og muligheter for utvikling av arenaer.

Kulturrådets ansvar og rolle på området

Kulturrådet skal arbeide for at det profesjonelle, prosjektbaserte kunst- og kulturfeltet får tilrettelagt hensiktsmessig infrastruktur for utvikling, produksjon og formidling. Kulturrådet skal bidra til at det

finnes faglig gode, framtidsrettede og levende arenaer over hele landet, og til utvikling av arenaer der barn og unge møter kunst og kunst møter et ungt publikum. Kulturrådet kan også stimulere til utvikling på arenefeltet gjennom å igangsette kunnskapsprosjekter eller forsøksordninger.

Kulturrådet forholder seg til den offentlige arbeidsdelingen som finnes på kulturbyggområdet og tilgrensende felt. Dette omfatter andre ordninger som *Nasjonale kulturbygg* (Kulturdepartementet), *Desentralisert ordning for kulturbygg* (fylkeskommunene), *Musikkutstysordningen*, *Kunst i offentlige rom/KORO* og *Nasjonalbibliotekets utviklingsmidler til bibliotek*.

Hovedsatsinger

- Arenaer for nye og ikke-institusjonaliserte uttrykksformer, tverrkunstnerisk praksis og tverrfaglig samarbeid
- Oppfølging av infrastrukturbehov knyttet til de enkelte kunstområdene
- Utvikling av eksisterende visningsarenaer slik at disse tilpasses endringer i kunst- og kulturfeltet
- Særlig bidra til utvikling av nye og eksisterende arenaer for profesjonell, relevant kunstformidling for barn og ungdom
- Gjennom forsøksordninger, evalueringer og liknende fremme kunnskapsutvikling og refleksjon

Virkemidler og støtteordninger

Tilskuddsordningen *Rom for kunst – kunstarenaer og kulturbygg* skal bidra til styrking og utvikling av infrastruktur for produksjon og formidling av profesjonell kunstnerisk virksomhet innen de respektive kunstområdene. Gjennom ordningen kan det søkes om støtte til nybygg, ombygging og utvikling av eksisterende lokaler og infrastruktur, tekniske fasiliteter m.m. Det kan også søkes om støtte til forprosjekter, arkitektkonkurranser og utprøvingsprosjekter.

I perioden 2014-2018 har Kulturrådet etablert en *forsøksordning for støtte til gjesteopphold*, der kunst- og kulturarenaer i Norge kan søke støtte til å invitere kuratorer, programskapere, kunstnere og fagpersoner til opphold og samarbeid om programutvikling og kunstproduksjon. Formålet er å styrke arenaenes muligheter for utvikling av innhold og kompetanse på programmeringsarbeid og programutvikling.

Fagutvalg og søknadsvurdering

Støtteordninger under rom for kunst forvaltes av *Faglig utvalg for rom for kunst og tverrfaglige tiltak*. Fagutvalget består av seks medlemmer med kunst- og kulturfaglig kompetanse på tvers av de kunstområder Kulturrådet dekker, bred kunnskap om den nasjonale og regionale kulturelle infrastrukturen, samt arkitektkompetanse. Medlemmene oppnevnes av rådet.

Visuell kunst

Beskrivelse av feltet

Det visuelle kunstfeltet består av et stort mangfold kunstuttrykk som formidles på arenaer over hele landet.

Det visuelle kunstfeltet er komplekst og sammensatt, og i stadig utvikling. Feltet omfatter blant annet maleri, fotografi, tekstilkunst, smykkekunst, keramikk, glasskunst, tegning, grafikk, skulptur, video/film/dokumentar, installasjoner, stedsspesifikke og relasjonelle uttrykk, lydkunst, performance, nettkunst, streetart, grafitti, artists' books og fotobøker. Kunsten kan være gjenstandsbasert, eller ta form av handlinger, hendelser og situasjoner. Nye kunstuttrykk har ført til endrede produksjonsformer, metoder og organisering av det kunstneriske arbeidet. Vesentlige trekk er selvorganisering og tverrkunstnerisk samarbeid. Samarbeid ses også mellom kunstmiljøer og andre fag- og forskningsmiljøer.

Diskusjon og kunnskapsproduksjon spiller en sentral rolle i det visuelle kunstfeltet, både som egen kunstpraksis, men også i form av seminarer, diskursive programmer og publikasjoner. Det visuelle feltet vises og formidles på mange ulike typer arenaer: Museer, kunsthaller og kunstforeninger, kunstnerdrevne visningssteder, kunstsentre, kunstfestivaler/biennaler, kunstmesser, kommersielle gallerier, prosjektrum og i offentlige rom. I tillegg formidles kunsten gjennom ulike publikasjoner, tidsskrift og nettsted.

Norsk kunst er del av en global kunstarena. Kunstens referanserammer og praksiser preges i stor grad av utveksling og samarbeid gjennom internasjonale formidlingsarenaer og distribusjonsnettverk, i form av workshops og utviklingsprosjekter, residency-ordninger og samproduksjon av utstillinger i Norge og utlandet.

På tross av stor aktivitet og høy kvalitet er det visuelle kunstfeltet preget av en svært stram økonomi, både når det gjelder de visuelle kunstneres økonomiske situasjon, og institusjonenes ressurser til kunstnerhonorarer/vederlag, produksjon, innkjøp og formidling. Det er derfor et stort behov for mer kunnskap om det visuelle kunstfeltet, i form av utredninger, analyser og statistikk, noe som fordrer systematisk innhenting av tallmateriale på det visuelle kunstområdet. Ny kunnskap om kunstens publikum og ulike kunststoffentligheter, om de regionale kunstarenaene og om internasjonaliseringen av det visuelle kunstfeltet blir viktig.

Kulturrådets ansvar og rolle på området

Norsk kulturråd skal bidra til høy kvalitet og mangfold i samtidskunsten, og til en styrking av formidlingen slik at den profesjonelle kunsten får en tydeligere plass i samfunnet. Det skal tilrettelegge for refleksjon omkring kunstneriske og kulturelle endringsprosesser, samt utvikling av nye kunstneriske produksjonsmåter, samarbeidsformer og formidlingsstrategier for et sammensatt publikum i hele landet. Kulturrådet skal gjennom sin tildelingspraksis ivareta mangfold og representativitet i kunstfeltet.

Kulturrådet er statens viktigste forvalter av prosjektmidler til det frie kunstfeltet og av driftsmidler til en rekke arrangører og arenaer. Kulturrådets rolle på området har forandret seg og i løpet av de siste ti årene er antallet søknader til visuell kunst fordoblet og den samlede søknadssummen har økt med i overkant av 300 millioner kroner. Dette har, sammen med ansvaret for drift og etableringen av en arrangørstøtteordning for kunstnerdrevne visningssteder og kunstfestivaler, bidratt til at Kulturrådet i

større grad enn tidligere har fått mulighet til å se arenaer, individuelle kunstnerskap og publikum i et helhetlig perspektiv. Kunstnerne og arenaenes økonomiske behov er store og Kulturrådet arbeider for tilskuddsordninger som tar hensyn til disse og en profesjonalisering av vilkårene på det visuelle kunstfeltet.

Kulturrådet har et spesielt fokus på profesjonelle kunstprosjekter som involverer eller retter seg mot barn og unge (0-18 år). Det skal gis særlig oppmerksomhet til prosjekter der de unge selv er deltakende premissleverandører i konseptutvikling og produksjon.

Andre aktører med tilgrensende ansvarsområder er Statens kunstnerstipend, Kunst i offentlige rom (KORO) og Office for Contemporary Art Norway (OCA).

Hovedsatsinger

- Støtte kunstnere og kunstnergrupper i å bidra til høy kvalitet på verk og prosjekter og bedre de økonomiske vilkårene for større kunstproduksjoner gjennom flerårig støtte.
- Bidra til å profesjonalisere kunstfeltet og styrke infrastrukturen gjennom langsiktig støtte til arrangører og arenaer over hele landet.
- Bidra til nye formidlingsstrategier, kunnskapsproduksjon, diskusjon og kritisk refleksjon rundt den visuelle kunstens plass i offentligheten.
- Støtte profesjonelle kunstprosjekter med barn og unge som målgruppe.
- Støtte utforskende kunstneriske uttrykk som tematiserer teknologiutviklingens betydning for kunsten og samfunnet.

Virkemidler og støtteordninger

Kulturrådet bevilger støtte til prosjekter og virksomheter gjennom støtteordninger på området visuell kunst, det innhenter kunnskap om feltet, og tar initiativ til særlige satsinger.

Prosjektstøtte visuell kunst

Har som formål å styrke produksjon og formidling av samtidskunst.

Kunstfaglige publikasjoner og manusutvikling

Ordningsen skal bidra til å styrke produksjon av publikasjoner som presenterer og/eller analyserer aktuelle problemstillinger innen samtidskunst og kunstteori.

Utstillingsstøtte for kunstnere i etableringsfasen

Ordningsen har som formål å styrke vilkårene for kunstnere som har avsluttet sin kunstutdanning og er i startfasen av sin kunstnerkarriere.

Arrangørstøtte for kunstnerstyrte visningssteder og kunstfestivaler

Har som formål å styrke arrangører i det visuelle kunstfeltet utenfor de etablerte institusjonene.

Utstyrsstøtte til fellesverksteder

Har som formål å gi fellesverksteder for billedkunstnere, kunsthåndverkere og fotografer tilskudd til

anskaffelse av felles produksjonsutstyr.

Driftsstøtte

Formålet med ordningen er å sikre forutsigbare driftsrammer for virksomheter som har høyt kunst- og kulturfaglig kvalitetsnivå, langsiktige mål og betydning ut over sitt lokale nedslagsfelt.

Kunst og teknologi

Formålet er å støtte utforskende kunstneriske uttrykk som skapes ved hjelp av teknologi, eller som på andre måter forholder seg til teknologiske metoder og kunnskap eller til teknologiutviklingens betydning for kunsten og samfunnet.

Kunstnerassistent

Kunstnerassistentordningen skal gi kunstnere i etableringsfasen anledning til å arbeide som assistent for en mer etablert kollega i en 50 prosent stilling i ett år. Ordningen skal bidra til erfarings- og kompetanseoverføring mellom etablerte og nyutdannede kunstnere, samt profesjonalisere og øke inntektsmulighetene for begge parter.

Fagutvalg og søknadsvurdering

Faglig utvalg for visuell kunst består av seks medlemmer og behandler søknader om prosjektstøtte, utstillingsstøtte til kunstnere i etableringsfasen, kunstfaglige publikasjoner og manusutvikling. Utvalgets sammensetning skal sikre bredde og spisskompetanse innen ulike kunstuttrykk. Det blir lagt vekt på at utvalget skal ha en helhetlig oversikt over feltet. Sammensetningen skal ivareta kunnskap om kunstproduksjon, utstillingsproduksjon og ha kompetanse innen kuratering, kunsthistorie og tekstproduksjon.

Det nyopprettede *Arrangørstøtteutvalget for visuell kunst* består av seks medlemmer. Utvalget behandler søknadene fra arrangører og arenaer: Arrangørstøtte for kunstnerdrevne visningssteder og kunstfestivaler, driftsstøtte, utstyrsstøtte til fellesverksteder og prosjektstøttesøknader fra institusjoner. Utvalgets sammensetning skal sikre bredde og spisskompetanse når det gjelder dynamikken i det visuelle feltet og innen ulike kunstuttrykk. Det blir lagt vekt på at utvalget skal ha en helhetlig oversikt over feltet. Sammensetningen skal ivareta erfaring fra institusjonsvirksomhet, selvorganisering og kuratering.

Utvalget for kunst og teknologi består av fire medlemmer og behandler søknader til støtteordningen Kunst og teknologi. Dette utvalget er tverrfaglig sammensatt med kunstfaglig og teknologisk kompetanse innen visuell kunst, musikk, scenekunst og litteratur.

Medlemmer til samtlige fagutvalg oppnevnes av rådet.

Musikk

Beskrivelse av feltet

Det frie, profesjonelle musikklivet er stort og sammensatt og kjennetegnes av betydelig spennvidde i form, uttrykk, aktører og markedsbetingelser. En stor andel av den mest interessante og nyskapende musikkproduksjonen finner i dag sted utenfor institusjonene, drevet frem av utøvere og komponister på svært høyt nivå innenfor et stort sjangermangfold. Små og store arrangører og festivaler sørger for en omfattende konsertvirksomhet over hele landet. Bransjen er profesjonell og godt organisert med etablerte systemer og aktører innen distribusjon, formidling, konsertvirksomhet, forlagsvirksomhet og medier.

Norsk musikkliv har de senere årene hatt sterk vekst, og samspillet mellom virkemidler, støtteapparat og infrastruktur stimulerer til stadig nyskaping og nyetableringer. Med en økende profesjonalisering i det frie musikklivet følger behov for profesjonelle produksjonsforhold og arbeidsvilkår. En rask bransjeutvikling på flere områder eksempelvis innen digitalisering av musikkdistribusjonen, nye pengestrømmer og markedstilpasninger, stiller nye krav til Kulturrådets virkemidler og en aktiv forvaltning.

Kulturrådets ansvar og rolle på fagområdet

Kulturrådet forvalter flere store støtteordninger på musikkområdet. I tråd med et overordnet kulturpolitisk ansvar, skal Kulturrådet på musikkområdet bidra til at et mangfold av musikkuttrykk av høy kvalitet blir skapt og formidlet til flest mulig. Finansieringen følger et prinsipp om sjangerfrihet og skal fremme aktivitet, utvikling og handlingsrom til å produsere musikk i det frie feltet på profesjonelle betingelser. Kulturrådet har ansvar for at ordningene er utviklet og tilpasset feltets behov og at tilskuddene bidrar til å styrke kunstneres økonomi og arbeidsforhold.

Musikkproduksjon

Kunstneres skapende virksomhet ligger til grunn for all innholdsproduksjon. Kulturrådet har et stort ansvar for at det gis rom for utvikling av nye musikkverk, og at det lages musikkproduksjoner på høyt profesjonelt nivå som henvender seg til arrangører, festivaler og annen infrastruktur som kulturhus og større konsertscener i regionene. Kulturrådet skal bidra til at kunstnerisk produksjon i det frie feltet blir utnyttet best mulig, og skal gi utøvere, ensembler og grupper mulighet til konsertvirksomhet og turnéproduksjoner. Kulturrådet skal også identifisere og stimulere til nye formidlings- og distribusjonsformer, forsøksvirksomhet, vesentlig debatt og kritikk, nye medier og arenaer, samt endrede bransjevilkår. Det er også et mål å bidra til dokumentasjon av utøvertradisjoner, musikkarv og nykomponert musikk gjennom tilskudd til innspilling, og bearbeiding, edisjon og digitalisering av materiale som kan gjøres tilgjengelig for offentligheten.

Konsertprogram

Kulturrådets ansvar på arrangør- og festivalfeltet har utviklet seg de senere årene med en betydelig økning i midler til programmering, sist med overføringen av knutepunktfestivalene i 2016. Kulturrådet har en viktig rolle i å utvikle arrangørene og festivalene slik at musikk i alle sjangre kan møte et stort publikum over hele landet og få betydning for enkeltmennesker og samfunn. I tråd med Kulturrådets satsing på infrastruktur, arenaer og formidling, skal man på musikkområdet se hele

arrangørfeltet i sammenheng og bidra til at ulike typer arrangører og festivaler får mulighet til å utvikle og profilere seg med programmering på et høyt nivå. Kulturrådet vil prioritere helårsarrangører og andre med stort konsertomfang, men det er samtidig et mål å fremme utvikling av mangfoldet gjennom tilskudd til nye arrangører og arrangører på mindre steder.

Drift

Kulturrådet har også fått et økt ansvar for forvaltning av virksomhets- og driftsstilskudd til en rekke organisasjoner og virksomheter på musikkfeltet. Kulturrådet skal aktivt følge opp at driftsstøttemottakerne utvikler virksomhetene i tråd med deres faglige målsetninger.

Barn og unge

Musikkproduksjon og innspillingsprosjekter for barn og unge er et satsingsområde på musikkfeltet. Musikk har en stor uttrykksmessig og kulturell spennvidde og tar stor plass i barn og unges kultur og livsverden. Ett av formålene med tilskudd til musikkprosjekter er at det blir produsert og formidlet musikk med høy kvalitet til barn og unge. Det må gis særlig oppmerksomhet til ulike og nye måter barn og unge kan involveres som subjekter i skapende musikalsk produksjon og musikkformidling i samarbeid med profesjonelle kunstnere. Kulturrådet vil se spesielt på behovet for at musikkarrangementer og arenaer er åpne for og tar et faglig ansvar for barn og unge. I tillegg til en egen avsetning øremerket prosjekter til barn og unge, er satsingen nedfelt i alle ordninger på musikkfeltet.

Profesjonelle vilkår

Tilskuddene fra Kulturrådet skal styrke mulighetene for at kunstnerne på musikkfeltet får profesjonelle produksjonsbetingelser og gode økonomiske rammevilkår. Det er et mål å gi tilstrekkelig finansiering til prosjektene som støttes, slik at de honorerer kunstnere på et profesjonelt nivå.

Kunnskap

Kulturrådets rolle og innsats på musikkområdet er basert på et godt kunnskapsgrunnlag. For å innrette støtteordningene riktig skal Kulturrådet ha dialog med aktørene i musikkfeltet og legge forskningsmateriale og evalueringer til grunn. Kulturrådet har behov for mer forskningsbasert kunnskap om bransjen og hvordan tilskuddene virker på utvikling av økonomien og på feltet. Det gjelder særlig kunnskap om arrangørfeltet og om publisering og distribusjon av innspilt musikk. Kulturrådet initierer et utredningsprosjekt om arrangørfeltet i 2017 og skal også undersøke behovene for å utrede endringer i platebransjen og vilkårene for innspilling og distribusjon av innspilt musikk. Kulturrådet skal også følge opp Telemarkforsknings rapport om kirkemusikkordningen fra 2016 med tanke på videre innretning.

Hovedsatsinger

- Større musikkproduksjoner
- Helårsarrangører
- Produksjon og formidling av musikk av høy kvalitet til barn og unge
- Styrket kunnskap om utviklingen i musikkfeltet

Virkemidler og støtteordninger

Kulturrådet bidrar med tilskudd til både produksjons-, formidlings- og bevaringssiden i musikkfeltet.

Bestillingsverk og produksjonsstøtte

Tilskudd til honorar og kostnader til komponister og utøvere av verk og musikkproduksjoner. Ordningen er utvidet slik at den er bedre tilpasset dagens ulike måter å produsere og formidle musikk på, i spennet mellom rene bestillingsverk og større, skapende musikkproduksjoner.

Innspilling

Tilskudd til innspilling av ny komponert musikk, orkesterverk og elektroakustiske verk av komponister i Norge, kvalitetsproduksjoner for barn og unge, innspillinger som dokumenterer utøvertradisjoner, samt innspillinger som dokumenterer et kulturelt mangfold i Norge.

Publiseringsstøtte for musikkutgivelser

Tilskudd til produksjon og distribusjon av kvalitetsfonogrammer på alle plattformer med utgangspunkt i musikk skapt av opphavere i Norge.

Andre musikktiltak

Tilskudd til prosjekter som faller utenfor Kulturrådets øvrige støtteordninger, herunder forsøksvirksomhet, dokumentasjons- og formidlingsprosjekter, seminarvirksomhet, verksteder og noterestaurering. Ordningen har en øremerket avsetning til barn- og unge.

Musiker- og ensemblestøtte

Tilskudd til produksjon og framføring av utøvere, grupper, orkestre, kor og vokalensembler. To tidligere ordninger er slått sammen for å lage en mer helhetlig og dynamisk ordning.

Arrangørstøtte

Tilskudd til arrangører over hele landet med et offentlig konserttilbud. Tilskudd skal bidra til at ulike typer arrangører får mulighet til å utvikle og profilere seg med program på høyt nivå. Det gis prioritet til helårsarrangører og andre med stort konsertomfang.

Festivalstøtte

Tilskudd til musikkfestivaler i Norge med offentlige konserter som sitt primære virkeområde, som arrangeres årlig eller annethvert år og varer i minst to dager. Det gis prioritet til festivaler som mottar offentlige tilskudd fra egen region.

Kirkemusikk

Tilskudd som bidrar til å utvikle kirken som konsertarena og fornye musikkarbeidet i kirken.

Driftsstøtte

Kulturrådet gir tilskudd til drift av organisasjoner, faste virksomheter og samarbeidsnettverk.

Fagutvalg og søknadsvurdering

Kulturrådet har fire musikkutvalg. Utvalgene er sammensatt slik at hvert utvalg har kompetanse innenfor alle sjangerområder og de gjeldende bransjeforholdene for hver av ordningene:

Faglig utvalg for musikk

Utvalget har ansvar for overordnede saker som områdeplaner, fordelingsbudsjett og retningslinjer for tilskuddsordningene. Det behandler søknadene til ordningene for bestillingsverk og musikkproduksjon, andre musikktiltak, samt driftstøttesøknadene for musikkvirksomhetene i Kulturfondet.

Musikkutvalget for musiker- og ensemblestøtte

Utvalget behandler søknadene til ordningen for musiker- og ensemblestøtte.

Musikkutvalget for arrangør- og festivalstøtte

Utvalget behandler søknader til ordningene for musikkfestivaler, arrangører og kirkemusikk.

Musikkutvalget for innspillings- og publiseringsstøtte

Utvalget behandler søknader til ordningen for publiseringsstøtte og søknader om innspilling.

Medlemmer av samtlige fagutvalg oppnevnes av rådet.

Scenekunst

Beskrivelse av feltet

Dagens mangfold av tilnærminger til scenekunstproduksjon har skapt et uensartet og fasetert kunstnerisk landskap. Form, innhold og strategier speiler samtidens strømninger og er i kontinuerlig utvikling og forandring.

Fri scenekunst preges av kunstnerskap med en særegen signatur – og et særegent uttrykk. Parallelt med dette vokser det stadig fram nye idealer, spesielt blant yngre generasjoner som medvirker i kollektiv med flatere struktur, der de veksler mellom skapende og utøvende roller. De senere årene har eksempelvis både tradisjonskultur og urban gatekultur fått større legitimitet som kunstnerisk materiale.

Scenekunsten kjennetegnes av sjangeroverskridelse og tverrfaglighet, som når etablerte formspråk som dans, teater og performance møtes – eller når scenekunst møter andre fagområder som språk, forskning, politikk, arkitektur, billedkunst, film eller musikk. Parallelt med sjangeroverskridende tilnærminger utvikles sjangerspesifikke praksiser som leder til mer tradisjonelle sceniske uttrykk.

Ofte utforskes mulighetene som ligger i scenekunstens evne til å bringe mennesker sammen i delt tid og rom. Dette er særlig framtreddende når publikumsmedvirkning trekkes inn i den kunstneriske strategien, eller den dramaturgiske tilnærmingen skaper nye muligheter for samhandling mellom utøvere og publikum. Mange er opptatt av hvordan man kan gi publikum nye estetiske erfaringer ved å vri på forventninger og vante perspektiver, slik at scenekunstens grunnelementer i seg selv blir gjenstand for kunstnerisk undersøkelse.

Økningen i antallet teatre, festivaler og andre arenaer, gir publikum bedre tilgang til samtidens scenekunst. De økonomiske vilkårene for kunstnerisk programmering er gjennom arrangørstøtteordningen styrket rundt om i landet, noe som har gitt grunnlag for en framvekst av flere regionale aktører, særlig innenfor dansekonsten. Vilårene for lokalforankret arbeid varierer imidlertid sterkt. Erfaringen viser at frie arrangører har stor betydning for etterspørselen etter forestillinger, noe som igjen gir produksjonene høyere publikumstall og lengre levetid.

Et økende antall kunstnere kan gjennom flerårig støtte vise til langsiktighet og kontinuitet i sitt arbeid, noe som har ført til en merkbar styrking av kunstnerisk kvalitet. Samtidig synliggjøres behov for flere produksjonslokaler, spesielt i de største byene. Produksjonssamarbeid med institusjonsteatre er et nyere utviklingstrekk som åpner for nye kunstneriske muligheter og ressursmessige synergieffekter både nasjonalt og regionalt.

Norsk scenekunst er en del av en global scenekunstarena. Mange aktører inngår i internasjonale sammenhenger gjennom produksjonssamarbeid, formidlingssamarbeid eller gjesteopphold. Programmerende scener og festivaler er ofte sentrale aktører i utviklingsarbeidet på dette området.

Kulturrådets ansvar og rolle

Kulturrådet forvalter noen av de mest sentrale tilskuddsordningene for fri scenekunst. Disse ordningene bidrar til at scenekunst på høyt kunstnerisk nivå utvikles, skapes og formidles. Gjennom tildelinger basert på fagkunnskap og kunstnerisk skjønn skal Kulturrådet bidra til en dynamisk og nyansert forståelse av hvordan kunstnerisk kvalitet kan oppstå i samspillet mellom nyskaping, kontinuitet og kontekst.

Kulturrådet skal bidra til å gjøre samtidens frie scenekunst tilgjengelig for flest mulig og er opptatt av å rekruttere nye arrangører og styrke infrastrukturen for visning av scenekunst rundt om i landet. Samtidig er Kulturrådet opptatt av at norsk scenekunst av høy kvalitet vises på internasjonale arenaer.

Flere frie scenekunstaktører enn tidligere produserer scenekunst for barn og unge. Kulturrådet har imidlertid registrert at det er få som produserer scenekunst for de aller yngste. Vi vurderer tiltak som kan bidra til at også denne publikumsgruppen får et større scenekunsttilbud av høy kvalitet.

Når det gjelder samarbeid mellom frie scenekunstkonstellasjoner og nasjonale eller regionale institusjoner, er Kulturrådet opptatt av at gruppene skal sikres kunstnerisk eierskap til produksjonene, og at vilårene for samarbeidet skal ivareta gruppens kunstneriske og økonomiske integritet.

Kulturrådet ønsker å bidra til at den faglige utviklingen på scenekunstmrådet styrkes og formidles. I en tid der den offentlige diskursen om scenekunst mister terreng, er det viktig å imøtekomme initiativ som retter oppmerksomheten mot historiske, estetiske og kritiske perspektiver på samtidens scenekunst.

Kulturrådet skal ha et våkent blikk for hvordan støtteordningene fungerer i forhold til kunstformen og kunstfeltet de skal støtte. Innføringen av felles ordninger for arrangørstøtte og forprosjektstøtte på tvers av scenekunstens sjangre, er to eksempler på hvordan ordninger endres over tid for å holde tritt med utviklingen i kunst- og formidlingspraksis. Ved å initiere evalueringer, utredninger og andre FoU-prosjekter, innhenter Kulturrådet vesentlig kunnskap om så vel det frie scenekunstfeltet som egne virkemidler og praksis.

Hovedsatsinger

- Legge til rette for eksperimentering, utforskning, nyfortolkning og samarbeid på tvers av uttrykksformer og sjangre
- Styrke vilkårene for infrastrukturen i den frie scenekunsten
- Bidra til at scenekunst på høyt nivå når publikum på et mangfold av arenaer i inn- og utland
- Bidra til kunnskapsutvikling og kritisk refleksjon for å styrke scenekunstens plass og betydning i samfunnet
- Videreføre satsingen på kunstnerisk ambisiøs scenekunst for barn og unge. Dette gjelder også scenekunst for de yngste aldersgruppene
- Utvikle Kulturrådets tilskuddsordninger i takt med behovene i det frie scenekunstfeltet

Virkemidler og støtteordninger

Forprosjekt scenekunst

Ordningen har som formål å stimulere til utvikling og utforskning av nye metoder, konsepter og idéer gjennom kunstneriske prosesser som skjer forut for, eller uavhengig av, en eventuell produksjon.

Fri scenekunst – dans og Fri scenekunst – teater

Ordningene har som formål å stimulere og styrke kunstnerisk utvikling og produksjon av teater, dans og annen scenekunst i det frie scenekunstfeltet.

Basisfinansiering av frie scenekunstgrupper

Ordningen har som formål å styrke helheten i scenekunstgruppers kunstneriske virksomhet. Økonomisk forutsigbarhet skal gjøre det mulig å planlegge produksjon og formidling over tid.

Formidling scenekunst/gjestespill

Ordningen har som formål å styrke formidlingen av norsk scenekunst. Det er en målsetting å få presentert det beste av norsk scenekunst både nasjonalt og internasjonalt. Ordningen skal også stimulere til visninger av viktige utenlandske forestillinger i Norge.

Arrangørstøtte scenekunst

Ordningen har som formål å gi programmeringsmidler til arrangører som presenterer profesjonelle scenekunstproduksjoner av høy kunstnerisk kvalitet.

Kompetansehevende tiltak scenekunst

Ordningen har som formål å gi støtte til tiltak som bidrar til det profesjonelle scenekunstfeltets faglige utvikling.

Regionale kompetansesentra for dans

Ordningen har som formål å videreutvikle og styrke profesjonelle danse miljøer og etablerte regionale kompetansesentra for dans rundt om i landet.

Driftsstøtte

Formålet er å sikre forutsigbare driftsrammer for virksomheter som har høyt kunst- og kulturfaglig kvalitetsnivå, langsiktige mål og betydning ut over sitt lokale nedslagsfelt.

Fagutvalg og søknadsvurdering

Faglig utvalg for scenekunst

Utvalget behandler søknader til Forprosjekt scenekunst, Formidling scenekunst/gjestespill, Arrangørstøtte scenekunst, Kompetansehevende tiltak scenekunst og søknader om driftstilskudd

Faglig utvalg for teater

Utvalget behandler søknader til tilskuddsordningen for fri scenekunst – teater

Faglig utvalg for dans

Utvalget behandler søknader til tilskuddsordningen for fri scenekunst – dans og tilskuddsordningen for Regionale kompetansesentra for dans.

Faglig utvalg for teater og Faglig utvalg for dans

De to utvalgene behandler søknader til Basisfinansieringen av frie scenekunstgrupper

De tre utvalgene på scenekunstmrådet er sammensatt av kvalifiserte medlemmer med et bredt spekter av kunstneriske og kulturelle erfaringer. Utvalgsmedlemmene har bakgrunn i ulike scenekunstmiljøer i forskjellige deler av landet. De orienterer seg ulikt i forhold til estetiske utviklingstrekk og kunstneriske praksiser, både når det gjelder scenekunstproduksjon og formidlingsstrategier. Bred og oppdatert kunnskap som er faglig forankret, er avgjørende for Kulturrådet som tilskuddsforvalter og som rådgivende organ for staten i scenekunsthaglige spørsmål. Medlemmene til fagutvalgene er oppnevnt av rådet.

Litteratur og periodiske publikasjoner

Beskrivelse av feltet

Litteratur på norsk finnes i et stort mangfold og holder høy kvalitet. Men det norske bokmarkedet eksisterer i et lite språkområde, og bare et fåtall norske forfattere, oversettere, illustratører, tegneserieskapere og andre opphavspersoner kan konsentrere seg om sitt kunstneriske virke på full tid. De som skriver og oversetter utgjør kjernetroppene i utviklingen av den framtidige norske litteraturen, og skal ny kunst bli skapt, må kunstnerne ha økonomiske rammevilkår som gjør at de kan avsette tid til kunstnerisk arbeid. Gode økonomiske rammevilkår er også viktig for opprettholdelsen av de redaksjonelle miljøene som skal bidra til utviklingen av ny litteratur og nye forfatterskap i Norge.

For at en bred litteratur på norsk skal nå fram til lesere over hele landet, trenger man en infrastruktur. Innkjøpsordningene for litteratur er en sentral del av denne infrastrukturen, og sørger for at ny litteratur på norsk spres til alle landets folkebibliotek. Infrastrukturen bygges og opprettholdes også gjennom et velutviklet bibliotekvesen og bokhandlernet. Ulike formidlingstiltak, som for eksempel litteraturfestivaler eller arrangementer på bibliotekene, er essensielt for å nå ut med litteraturen og å skape nye forfattere og lesere. Behovet for å utvikle litteraturens infrastruktur er i dag økende da en mer kommersialisert bokbransje gir større konsentrasjon og oppmerksomhet omkring relativt få boktitler sammenlignet med tidligere. Utviklingen innen mediefeltet viser også at det er behov for rammebetingelser som gjør at bokanmeldelser og dyptgående litteraturdebatter ikke henvises til nisjemedier og sosiale medier, men fortsatt er å finne i en felles offentlighet. Norske tidsskrift finnes i stor bredde og flere holder jevnt høy kvalitet, men mange av publikasjonene er drevet på idealistisk basis og med relativt svakt inntjeningsgrunnlag.

E-bøker har vært et sentralt tema i litteraturfeltet på hele 2000-tallet. Bransjeaktører, organisasjoner og offentlige instanser arbeider for tiden med en modell for innkjøp og utlån av e-bøker i norske folkebibliotek som kan skape en balanse mellom rettighetshavernes inntektsgrunnlag og biblioteklånernes tilgang. Foreløpig er det usikkert hvor stor lesere- og markedsandel e-bøker vil ha, men formatet er interessant både med tanke på tilgjengelighet og å nå nye lesergrupper.

Bildebøker, tegneserier og sakprosa for barn og unge utarbeides ofte av flere opphavspersoner i samarbeid, har høye produksjonskostnader og vanskelig for å trenge gjennom i offentligheten. Norske bokillustratører og tegnere har også en rolle i utviklingen av litteratur på norsk, men har i dag lite utviklede normalkontrakter og mangler øremerkede stipender. Også i andre litterære sjangre ser man tendenser til at visuelle elementer får mer og mer plass, noe som kan utfordre forståelsen av hva litteratur faktisk er.

Kulturrådets ansvar og rolle på området

Kulturrådet må bidra til at litteratur på norsk gis rammevilkår som sørger for at en grunnleggende ytringsfrihet er sikret, og stimulere til at en sammensatt norsk litteratur av høy kvalitet fortsatt blir skrevet og når ut til publikum over hele landet. Det litterære feltet i Norge har sterke organisasjoner og foreninger, og de ulike arbeidsoppgavene knyttet til det litterære kretsløpet er stort sett avklarte og tydelige. Støtteordningene i Norsk kulturråd (særlig innkjøpsordningene for litteratur), momsfriftaket og bokavtalen mellom partene i bokbransjen er bærebjelkene i den offentlige litteraturpolitikken, i tillegg til stipendene som gis gjennom Statens Kunstnerstipend og bibliotekvederlaget som utbetales kollektivt av Kulturdepartementet. På litteraturfeltet er det nødvendig at Kulturrådet i sitt arbeid er i

dialog med mange ulike typer organisasjoner og institusjoner, så som Nasjonalbiblioteket, NORLA og ulike typer skribent- og utgiverorganisasjoner.

Forvaltningen av innkjøpsordningene for litteratur er Kulturrådets hovedoppgave på litteraturfeltet. Innkjøpsordningene er et sentralt litteraturpolitisk virkemiddel som treffer flere ledd i det litterære kretsløpet.

Å bidra til bredde i litteraturen handler i Norge også om å tilrettelegge for utgivelser på begge målformer, samt å gi rammebetingelser for en mangfoldig oversatt litteratur. Markedet for nynorsk litteratur er mer begrenset enn bokmålsmarkedet, og gjør nødvendig økonomisk inntjening vanskelig. Oversettelser av kvalitetslitteratur til norsk har både en norsk og en internasjonal dimensjon. De gir viktige impulser utenfra, og bidrar til å utvikle både norsk litteratur spesielt, og det norske samfunnet generelt. Det finnes imidlertid markedsmessige utfordringer for forlagene når det gjelder langsiktig satsing på oversettelse av en del (mindre) språk og utgivelse av mindre kjent litteratur. Også minoritetsspråklige forfattere bosatt i Norge vil i økende grad kunne bidra til utviklingen av en mangfoldig norsk litteratur i framtida, men da må det tilrettelegges for dette.

Litteratur for barn og unge har en lang tradisjon, med egne støtteordninger og institusjoner. Barns tilgang til kunst og kultur styres i større grad enn voksnes ut fra bakgrunn og sosioøkonomiske forhold, og Kulturrådet skal gi særlig oppmerksomhet til kunst og kultur for denne målgruppen. Videre skal Kulturrådet stimulere til nyskapende grep i formidlingen av litteratur for barn og unge, da formidlingen til denne gruppa ofte blir tradisjonell og gjerne med et pedagogisk siktemål. Det skal finnes rom for søkere som satser på prosjekter som er usikre, annerledes og ukjente.

Kulturtidsskriftene inngår også i Kulturrådets portefølje. Kulturrådet må stimulere til at norske tidsskrift kjennetegnes av god kvalitet og finnes i stor bredde.

Hovedsatsinger

- Styrke og videreutvikle innkjøpsordningene som en sentral del av infrastrukturen på litteraturområdet, slik at litteratur på begge målformer tilbys et bredt publikum gjennom folkebibliotekene. Videre prioritere infrastrukturen gjennom ulike litteraturformidlingstiltak som samlet ivaretar bredden i litteratur på norsk.
- Styrke opphavernes økonomi gjennom bevilgninger under innkjøpsordningene og sikre tilfredsstillende honorarer i formidlingstiltak.
- Stimulere særskilt til litteraturformidling preget av høy kvalitet og nytenkning for barn og unge. Bildebøker og sakprosa for barn og unge skal også prioriteres med tanke på produksjonsstøtte.
- Arbeide med en videreutvikling av e-utlånet i folkebibliotekene og stimulere til digitale satsinger.
- Framskaffe relevant kunnskap om tendenser i litteraturfeltet som kan bidra til videre utvikling av støtteordningene. De nærmeste årene skal eksterne evalueringer av både tidsskriftordningen og de nyopprettete litteraturstøtteordningene bestilles, med særlig vekt på konsekvensene av endringene som er gjennomført de siste årene.

Virkemidler og støtteordninger

Innkjøpsordningene for litteratur skal bidra at det blir skrevet, gitt ut, spredt og lest bøker på norsk. Det finnes fem ulike innkjøpsordninger: for skjønnlitteratur, oversatt litteratur, tegneserier, sakprosa for voksne og sakprosa for barn og unge.

Tilskuddsordningen for litteraturprosjekt skal bidra til at norske forlag og utgivere kan initiere og utvikle prosjekter som er av høy kvalitet og gir en større bredde i norsk litteratur og offentlighet.

Tilskuddsordningen for litteraturproduksjon skal bidra til at litteratur på norsk i utvalgte sjangre blir gitt ut, har høy kvalitet og gir en større bredde i norsk litteratur og offentlighet. De prioriterte sjangrene er bildebøker, tegneserier og sakprosa for barn og unge.

Tilskuddsordningen for litteraturformidling skal bidra til at en stor bredde av litteratur primært på norsk eller samisk blir profesjonelt formidlet til det allmenne publikum.

Innkjøpsordningen for kulturtidsskrift og Produksjonsstøtteordningen til kulturtidsskrift og månedsaviser skal samlet bidra til at den norske offentligheten har et bredt tilbud av kulturtidsskrift og månedsaviser som vil nå et allment publikum med informasjon om og refleksjon over kultur- og samfunnsproblemer, eller som presenterer og analyserer kunststartene og kulturvernet.

Driftsstøtteordningen skal sikre forutsigbare driftsrammer for virksomheter som har høyt kunst- og kulturfaglig kvalitetsnivå, langsiktige mål og betydning ut over sitt lokale nedslagsfelt.

Fagutvalg og søknadsvurdering

Faglig utvalg for litteratur har det overordnede ansvaret for litteraturområdet og fatter vedtak i alle enkeltsaker unntatt innkjøpsordningene. Under produksjonsstøtteordningene for tegneserier og bildebøker, og tilskuddsordningene for tidsskrift, er det oppnevnt underutvalg som innstiller til fagutvalget. Medlemmene av fagutvalget skal samlet inneha en bred kompetanse fra hele litteraturfeltet, fra forfatter via forlag og academia til bibliotek.

Under innkjøpsordningene, der fagutvalget har ansvar for utforming av retningslinjer og prinsipielle avklaringer, er det følgende utvalg som er delegert vedtaksmyndighet for avgjørelser om innkjøp av enkelttitler:

- Vurderingsutvalget for norsk skjønnlitteratur for voksne, prosa vedtar innkjøp av skjønnlitterær prosa for voksne (romaner og noveller)
- Vurderingsutvalget for norsk skjønnlitteratur for voksne, lyrikk vedtar innkjøp av lyrikk
- Vurderingsutvalget for norsk skjønnlitteratur, dramatikk vedtar innkjøp av dramatikk
- Vurderingsutvalget for norsk skjønnlitteratur for barn og unge vedtar innkjøp av skjønnlitterære prosa for barn og unge
- Vurderingsutvalget for sakprosa for voksne vedtar innkjøp av sakprosa for voksne
- Vurderingsutvalget for sakprosa for barn og unge vedtar innkjøp av sakprosa for barn og unge
- Vurderingsutvalget for oversatt litteratur vedtar innkjøp av oversatt skjønnlitteratur og sakprosa for voksne og barn og unge
- Vurderingsutvalget for tegneserier vedtar innkjøp av nye norske tegneserier

Medlemmer av underutvalgene, vurderingsutvalgene og Faglig utvalg for litteratur er oppnevnt av rådet.

Kulturvern

Skildring av feltet

Kulturarvfeltet består av kulturvernet, kulturminnevernet og dei akademiske historiefaga. Saman skal dei gje auka kunnskap om kulturarv og levestad i Noreg til ulike tider. Kulturvernet sin funksjon er å dokumentere, sikre og formidle kulturfenomen i eit samfunn prega av mangfald og historiske endringsprosessar.

Det frie feltet står for ein viktig del av innsatsen i kulturvernet. Frivillege lag, organisasjonar og enkeltpersonar utgjer ryggraden i det frie kulturvernet. Kommunar, fylkeskommunar og ulike verksemdar inngår også i dette landskapet. Desse aktørane har tradisjonelt vore ein verdfull ressurs for museum og arkiv i lokalsamfunna.

Det institusjonelle kulturvernet består først og fremst av museum, arkiv og bibliotek. Målet med aktiviteten er auka kunnskap om og formidling av historie, kunst, kulturarv og samfunnsliv til ulike tider. Grunnlaget er eit utstrakt arbeid med bevaring, innsamling og dokumentasjon av kjelder som utgjer fundamentet for slik kunnskap.

Kulturrådets ansvar og rolle på området

Kulturrådet skal stimulere til at kunst og kultur blir skapt, bevart, dokumentert og tilgjengeleggjort for flest mogleg. Grensene mellom kulturarv og kunst kan vere flytande. Det som er kunst i dag, kan vere kulturarv i morgon, og uttrykksformer som vi er vant til å tenkje på som kulturarv, kan bli aktualisert som kunst. Samhandlinga mellom kulturvernet og kunstfeltet bør difor styrkjast.

Ressursbruken til kulturvern i Noreg påkallar kontinuerleg evaluering, debatt og refleksjon rundt feltet og aktørane der. I åra som kjem er det behov for å kartleggje og synleggjere aktuelle utfordringar i ei samtid prega av rask digital utvikling, internasjonalisering og kulturelt mangfald. Mykje kulturarv står i fare for å gå tapt, men ein kan ikkje bevare alt. Samstundes er vern og vidareføring viktig for både enkeltindividet og samfunnet.

Kulturrådet vektleggjer kvalitet og skal arbeide for ei breidde av uttrykk, stemmer og sjangre. Alle må få høve til å definere fortidas og samtidas kulturuttrykk, og det er viktig at ulike uttrykk når ut til så mange som mogleg. Kulturrådet skal stimulere arbeid med dokumentasjon og formidling av kulturelt mangfald i Noreg, til dømes samisk historie og kultur, nasjonale minoritetar og nyare innvandring. Å styrkje det fleirkulturelle innslaget i kulturvernet bidreg til å skape respekt og toleranse i samfunnet.

Det digitale informasjonstilfanget er aukande. I det frie feltet er det behov for å styrkje bruken av digitale verkty, gjerne i samarbeid med institusjonane. Auka samhandling gir faglege løft i kulturvernet som heilskap. Å utvide og forsterke den digitale infrastrukturen, kan bidra til at kvalitetssikra materiale og kjelder dukkar opp i nye og meir relevante kontekstar enn tilfellet er i dag.

Hovudsatsingar

- *Vern og vidareføring av immateriell kulturarv.* Kulturrådet skal stimulere til opplæring og formidling av praksis, uttrykk, kunnskap og ferdigheiter som samfunn, grupper og enkeltpersonar anerkjenner som del av sin kulturarv. Kulturrådet skal òg stimulere til å prøve ut nye idéar, deltakargrep og formidlingsmåtar.
- *Barn og unge i kulturvernet.* Barn og unge som lærer å kjenne og verdsetje historie og kulturarv, vil også vere betre rusta til å forstå seg sjølv og samfunnet, og til å møte ulike kulturuttrykk med respekt. Kulturrådet skal difor stimulere til at barn og unge blir aktivt involvert i arbeid med innsamling, dokumentasjon, bevaring og formidling.
- *Sikring av samfunnsminnet.* Kulturrådet skal stimulere til sikring, bevaring og dokumentasjon av vesentlege og underrepresenterte deler av samfunnsminnet – både når det gjeld fortidas og samtidas kulturuttrykk. Å bevare, ordne og tilgjengeleggjere nasjonalt viktige arkiv etter private arkivskaparar er sentralt. Dette gjeld også lydopptak, film, foto, intervju og elektronisk skapt materiale.
- *Kulturvernets samfunnsrolle.* Det er behov for forskingsbasert kunnskap om korleis aktuelle endringsprosessar verkar inn på institusjonane og det frie feltet. Kulturrådet skal difor initiere ei FoU-satsing som er retta inn mot spørsmålet om kulturvernets samfunnsrolle.

Verkemidlar og støtteordningar

Det sentrale verkemidlet under avsetjinga til kulturvern er bruk av frie prosjektmidlar som gir aktivitet både nasjonalt, regionalt og lokalt. *Prosjektstøtte kulturvern* og *Faglitteratur kulturvern* er først og fremst retta mot det frie feltet, men i visse tilfelle også institusjonane.

Prosjektstøtte kulturvern

Formålet med ordninga er å stimulere til prosjektbasert arbeid med innsamling, dokumentasjon, bevaring og formidling av materiale som utgjer grunnlaget for auka kunnskap om historie, kunst, kultur og samfunnsliv i Noreg fram til i dag.

Faglitteratur kulturvern

Formålet med ordninga er å stimulere til utgjeving av fleire historie- og kulturvern fagleg forankra publikasjonar av høg kvalitet og av nasjonal interesse.

Dei frie midlane gis primært til eksterne prosjekt etter søknader, men rådet tek òg egne initiativ til utviklings- og forsøksprosjekt i dialog med relevante aktørar i feltet. Prosjektmidlane til Kulturrådet overlappar i liten grad andre ordningar med nasjonalt nedslagsfelt, t.d. dei sektororienterte utviklingsmidlane som blir forvalta av Arkivverket, Nasjonalbiblioteket og Kulturrådet v/Museumsseksjonen. Støtteordningane til Riksantikvaren og Norsk Kulturminnefond er retta inn mot bevaring av fysiske kulturminne og kulturmiljø. Dette er tiltak som fell utanfor Kulturfondets ansvarsområde. Samla utgjer ordningane til Kulturrådet og Kulturminnefondet, med sine ulike formål, dei viktigaste finansieringskjeldene til prosjektbaserte tiltak i det frie kulturvernet i Noreg.

Driftsstøtte

Kulturrådet har òg ansvar for faste driftstilskot til nokre frivillege organisasjonar og verksemder med særleg viktige eller nasjonale funksjonar for kulturvernfeltet.

Fagutval og søknadsvurdering

Det er *Fagleg utval for kulturvern* som gjer vurderingar og vedtak på fagområdet i tråd med delegasjonsreglementet. Medlemmene blir oppnemnt av rådet.